

Seksueel grensoverschrijdend gedrag onder jongvolwassenen regio Utrecht

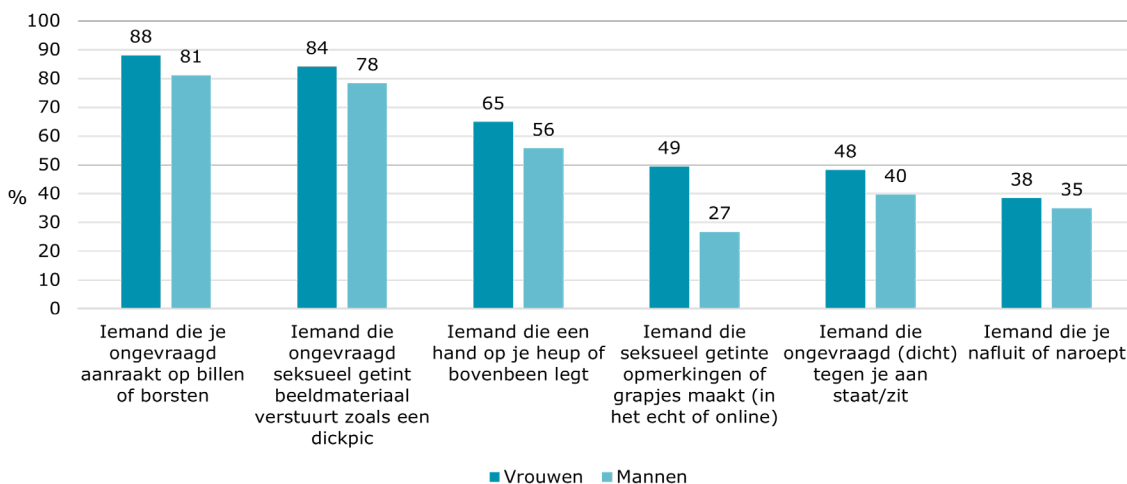
Jongvolwassenen vragen om cultuurverandering ter preventie van seksueel grensoverschrijdend gedrag

Sinds de aflevering over The Voice van BOOS is er in Nederland (opnieuw) veel aandacht voor seksueel grensoverschrijdend gedrag. Gemeenten en de GGD kunnen een belangrijke rol spelen bij de preventie en signalering van seksueel grensoverschrijdend gedrag, bijvoorbeeld via voorlichting, maar ook in ondersteuning van jongeren die dit hebben meegemaakt. Om de wensen van de jongvolwassenen over preventie en ondersteuning in kaart te brengen, is in het voorjaar van 2022 onderzoek gedaan naar dit onderwerp. Hiervoor is gebruik gemaakt van het jongvolwassenenpanel van de GGD regio Utrecht.

Wie deden er mee?

Het jongvolwassenenpanel telt 1.304 leden tussen de 16 en 25 jaar. Hiervan hebben 517 leden de vragenlijst volledig ingevuld. Dit is een respons van 40%. Meer vrouwen (78%) dan mannen (21%) deden mee aan dit onderzoek. Waarvan 65% van de vrouwen en 63% van de mannen hoogopgeleid is. De groep die zich noch als man noch als vrouw identificeerde is niet meegenomen in de resultaten vanwege de groepsgrootte (10 personen).

Wat wordt als seksueel grensoverschrijdend gedrag beschouwd?*

*Respondenten konden meerdere antwoorden geven

Bij mannen en vrouwen is eenzelfde beeld te zien: bij een hogere leeftijd van de respondenten worden meer situaties als grensoverschrijdend bestempeld.

"Ik het idee heb dat er maatschappelijk gezien te weinig bewustzijn is dat iemand aanstaren, achter iemand aanlopen, tegen iemand praten terwijl diegene dat niet wil, in discussie gaan over waar iemands grenzen liggen - anders gezegd alle vormen van intimidatie zonder aanraking - óók grensoverschrijdend zijn en een enorm effect kunnen hebben op de ontvanger. Consent¹ is breder dan alleen aanraking." – vrouw

¹Consent betekent toestemming, instemming en/of afstemming waar het gaat om seksuele contacten

"Normaliseer ook dat je misschien niet doorhebt dat je over iemands grens gaat, want dat hebben velen denk ik niet door. Verkrachting en aanranding zijn heel erg, en daardoor voelt het snel zo afstandelijk van ons eigen gedrag, terwijl die grens super dicht op gewenst gedrag zit." - man

Wat hebben de jongvolwassenen zelf weleens gedaan?*

Het gaat om zowel situaties in persoon, als online

Top 4 vrouwen:

1

58%

*Geen seksueel
grensoverschrijdend
gedrag*

2

24%

*Een hand op
iemands schouder
leggen*

3

17%

*Seksueel getinte
opmerkingen/
grapjes maken*

4

14%

Iemand aanstaren

68% vermoedde
dat de ander daar
oké mee was;
25% zegt hier
toestemming voor
te hebben gehad

63% vermoedde
dat dit oké was;
33% zegt hier
toestemming voor
te hebben gehad

48% vermoedde
dat dit oké was;
46% wist niet of
de ander daar oké
mee was

"Tijdens afspreken, maar seksueel getinte opmerkingen maken we eigenlijk allemaal naar elkaar voor de grap. Dus dat zie ik absoluut niet als grensoverschrijdend gedrag. We zijn gewoon allemaal goeie vrienden die dat soort grapjes wel eens maken." - vrouw

Top 4 mannen:

1

41%

*Seksueel getinte
opmerkingen/
grapjes maken*

2

31%

Iemand aanstaren

3

24%

*Een hand op
iemands schouder
leggen*

4

32%

*Geen seksueel
grensoverschrij-
dend gedrag*

74% vermoedde
dat de ander daar
oké mee was

49% vermoedde
dat de ander daar
oké mee was;
49% wist niet of
de ander daar oké
mee was

80% vermoedde
dat de ander daar
oké mee was

*Respondenten konden meerdere antwoorden geven

Seksueel grensoverschrijdend gedrag gezien/gehoord/vernomen/ervaren in eigen omgeving afgelopen jaar

69%

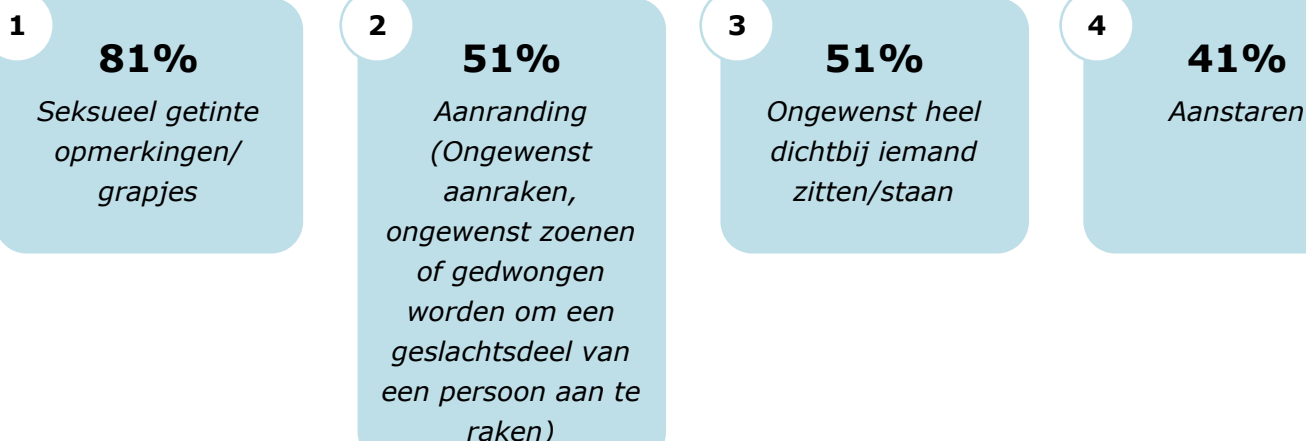
66%

"Als dader is het verschil tussen ongewenst en gewenst erg klein soms, voor het slachtoffer absoluut niet." – man

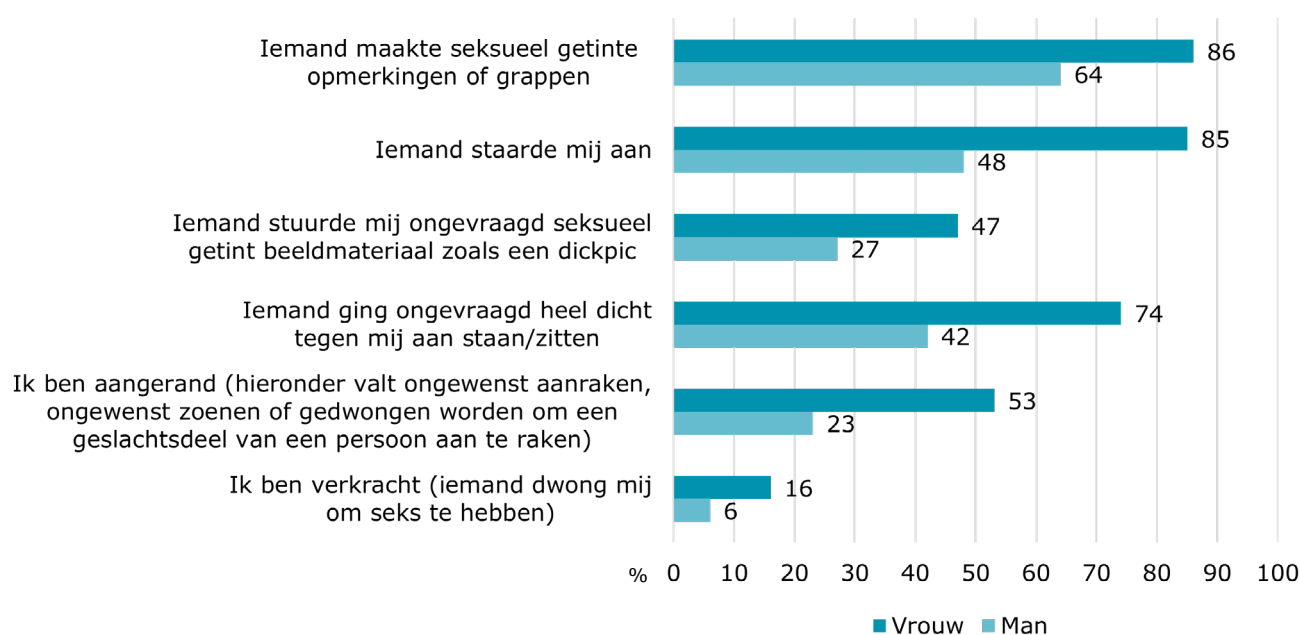
Om wat voor soort grensoverschrijdend gedrag ging het?*

Top 4:

*Respondenten konden meerdere antwoorden geven

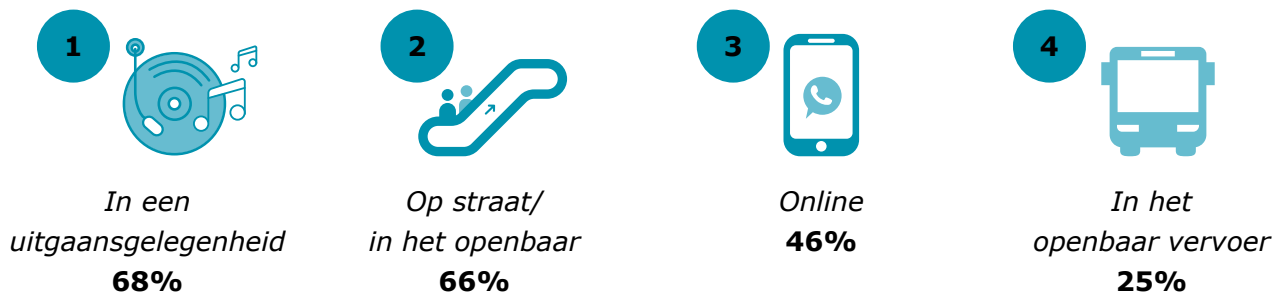
Wat hebben de respondenten ooit zelf meegemaakt?*

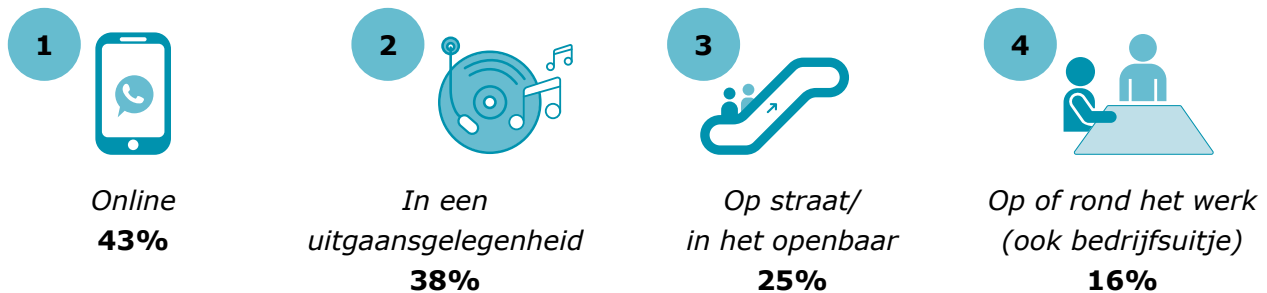
*Respondenten konden meerdere antwoorden geven

Op welke plekken zijn de seksuele grenzen van de respondenten overschreden?*

Top 4 vrouwen:

Top 4 mannen:

*Respondenten konden meerdere antwoorden geven

In de open antwoorden wordt ook 16 keer "Bij een ander thuis" genoemd (5%).

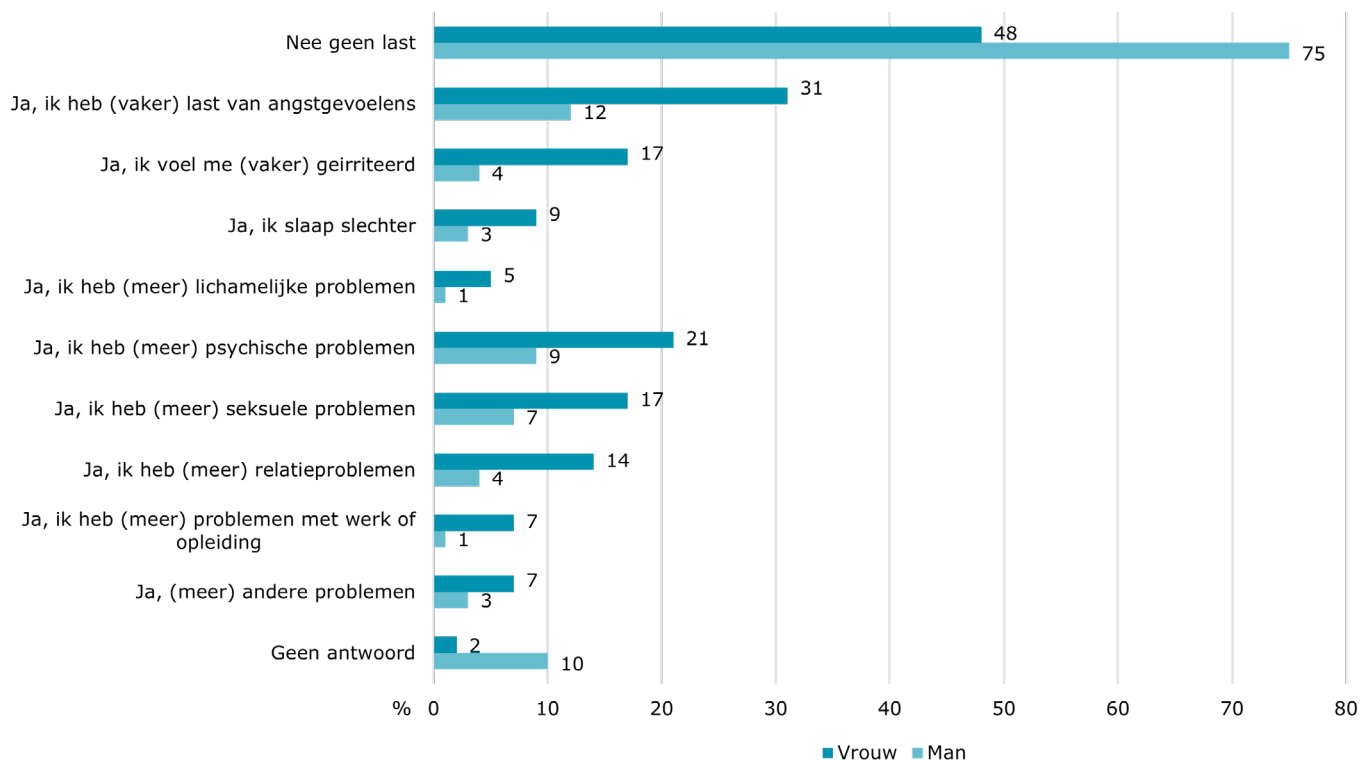
"Ik ga met een andere houding naar de club of kroeg omdat ik weet dat ik hier niet volledig veilig ben. Sommige kroegen mijdt ik helemaal. En soms neem ik een andere route naar huis s' avonds." – vrouw

"Ik had in (buurt) veel last van straatintimidatie toen ik daar woonde. Op een gegeven moment heb ik op het moskeeplein een jongerenwerker gesproken die mij serieus nam en zijn nummer gaf voor als het nog eens gebeurde. Ik heb het nummer niet gebruikt maar had wel het gevoel gehoord te worden en kon mijn hart luchten dus ik vond dat een heel goede ervaring." – vrouw

"Seksuele voorlichting heb ik wel gehad, maar niet omtrent het gebruik van een smartphone. Voor mij was dit fijn geweest, omdat ik niet goed wist hoe ik om moest gaan met bijvoorbeeld tinder en snapchat toen ik een smartphone kreeg (14/15 jaar oud)." – man

Hebben de respondenten last van wat ze hebben meegemaakt?*

*Respondenten konden meerdere antwoorden geven

Van de 198 vrouwen die aangeven aangerand te zijn hebben 86 vrouwen last van angstgevoelens, 68 psychische problemen en 60 seksuele problemen. Van de 59 vrouwen die aangeven verkracht te zijn hebben 36 vrouwen angstgevoelens, 40 psychische problemen en 35 seksuele problemen.

Uit onderzoek van het Centrum Seksueel Geweld (CSG, 2022) komt naar voren dat mannen net zo vaak last hebben van wat ze hebben meegemaakt als vrouwen. Mogelijk zorgt de relatief kleine groep mannelijke respondenten en het hoge percentage hoogopgeleiden voor andere uitkomsten in dit onderzoek.

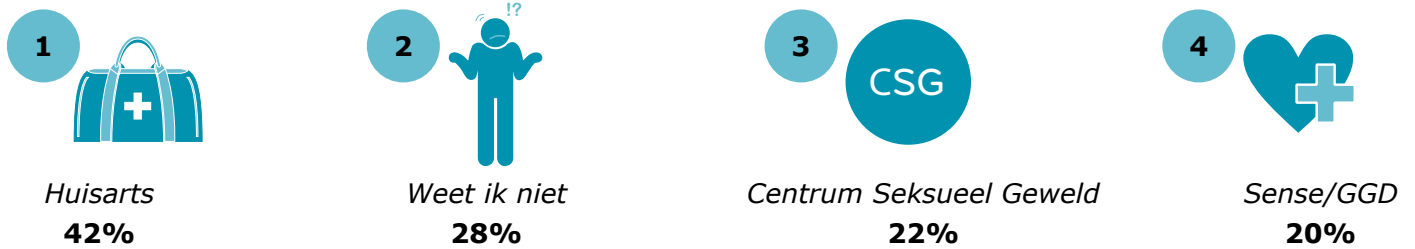
“Aandacht vragen voor dit onderwerp is essentieel. Ikzelf, en anderen die ik ken, hebben al sinds jonge leeftijd last van deze vormen van gedrag. Nu heb ik zelf sinds een recente gebeurtenis last van angstgevoelens, die mijn zin om naar buiten te gaan of in de avond over straat te gaan bijna compleet weg heeft genomen.” – vrouw

“Ik vind, als man, dit wel een moeilijke periode. Er is in mijn optiek te weinig bereidheid om te luisteren naar mannen die dingen overkomt. Wordt vaak weggelachen. Ik zit er toevallig zelf niet mee, maar op momenten dat ik er over praat word het vaak niet serieus genomen. Daarnaast merk ik dat ik vaak de neiging voel om me te moeten verdedigen of uit te leggen doordat wat andere mannen doen. Ik vind dat best vermoeiend, er merk dat ik vaak ook over een kam wordt geschoren.” – man

Met welke organisatie/persoon zoeken respondenten contact als zij behoefte hebben aan professionele hulp of advies.*

Top 4:

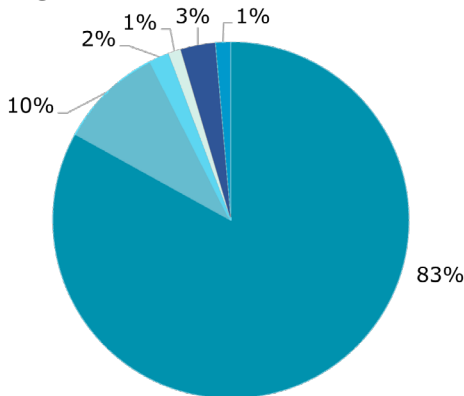
*Respondenten konden meerdere antwoorden geven

Veel respondenten geven aan eerst hulp te zoeken in eigen kring, namelijk vrienden, familie, vertrouwenspersoon, psycholoog of andere al bekende hulpverlener.

“De wachtrij is altijd lang voor psychische hulp, ik hoor om mij heen dat dit een reden is om dan maar niet op zoek te gaan. Daarnaast sta ik sterk in m’n schoenen, maar het is natuurlijk ontzettend slecht dat slachtofferhulp mij nooit heeft benaderd nadat ik aangifte heb gedaan. Hier mag zeker iets van gezegd worden want ik gun het iedereen om erbovenop te komen.” – vrouw

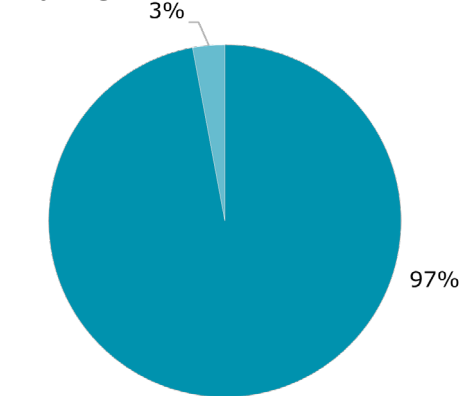
Hoe groot is de behoefte aan professionele hulp en advies?

Vrouwen

- Nee, ik heb nu geen hulp of advies nodig
- Ja, en die krijg ik ook al
- Ja, ik sta op een wachtlijst
- Ja, en ik heb hulp of advies gezocht maar kon nergens terecht
- Ja, maar ik heb nog niet geprobeerd om hulp of advies te zoeken
- Ja, maar ik weet niet waar ik de hulp of advies moet zoeken

Mannen

- Nee, ik heb nu geen hulp of advies nodig
- Ja, ik sta op een wachtlijst

Wat moet er gebeuren om seksueel grensoverschrijdend gedrag terug te dringen?*

Stimuleren en ondersteunen bij relationele en seksuele vorming in **voortgezet onderwijs**
85%

Stimuleren en ondersteunen bij relationele en seksuele vorming in **basisonderwijs**
48%

Ouders ondersteunen in relationele en seksuele opvoeding en ontwikkeling van hun kinderen
44%

*De respondenten mochten top drie aangeven

Dat respondententen onderwijs en ouders een belangrijke rol toekennen bij het terugdringen van seksueel grensoverschrijdend gedrag, komt ook in ander onderzoek naar voren (Eenvandaag, 2022)

"Gemakkelijker aangifte doen (bv in de trant van roze in blauw, maar dan voor grensoverschrijdend gedrag)" - vrouw

"Structurele verandering in het seksuele educatie aanbod op scholen. Focus niet alleen op de gevaren voor vrouwen, focus op hoe mannen leren zich beter te gedragen. Focus niet alleen op een natte droom en een erectie, focus op vrouwelijke orgasmes/ seksueel genot en de clitoris. Focus natuurlijk op de gevaren, maar vergeet niet even veel te focussen op het plezier en het genot." - vrouw

"Stoppen van victim blaming en dit ook sociaal niet accepteren" - vrouw

"Stimuleren van goede werkomgeving waarin zaken met elkaar kunnen en mogen worden uitgesproken". - man

Wat de respondenten verder nog kwijt wilden:

"Het gaat bij seksueel grensoverschrijdend gedrag niet om uitzonderingen (dus om een spreekuur of bepaalde locaties die onveilig zijn) maar om onze hele cultuur. Dit veranderen begint dus bij kinderen daadwerkelijk leren wat consent is, en stereotypen van "mannen moeten het initiatief nemen en vrouwen moeten passief zijn" doorbreken. Daar is betere seksuele educatie bij nodig maar ook een hele andere houding in onze samenleving, en daar kom je niet met een eenvoudig spotje, dat vraagt een intensieve aanpak" - vrouw

"Een cultuur maken waarin dit soort gedrag niet meer getolereerd wordt, hoe dit precies te doen is een moeilijk vraagstuk, maar ik denk dat het begint met het meer open zijn over alles. Ook wanneer iets niet verkrachting is kan het wel nog onbewust vervelend overkomen en dit moet gemakkelijk bespreekbaar zijn. Daarnaast vind ik ook dat seks zonder toestemming in alle gevallen strafbaar moet kunnen zijn, maar daar gaat de regio natuurlijk niet over. Goed dat jullie deze panel instellen!" - vrouw

"Persoonlijk denk ik dat het belangrijk is om vooral te focussen op de opvoeding van ouders hierover, ik denk namelijk dat er nog veel te leren valt voor sommige ouders en kinderen. Verder vind ik het ook belangrijk dat er meer aandacht over dit onderwerp komt op het voortgezet onderwijs". - man

Aanbevelingen

Jongeren vragen nadrukkelijk om cultuurverandering waarbij de aanpak en invulling van seksuele vorming essentieel is. Zij pleiten voor een positievere insteek; consent, respectvol met elkaar omgaan, praten over verlangens en wensen in plaats van de focus op grenzen. Door de wensen bespreekbaar te maken en te (leren) praten over deze onderwerpen kunnen jongeren grenzen beter aanvoelen, herkennen en stellen. Een belangrijke aanbeveling is dan ook: ga eens in gesprek met elkaar/je kinderen/cliënten/leerlingen over seksualiteit, dat kan best spannend zijn. Durf ook dat te benoemen, we zijn allemaal lerende en willen het beste voor de seksuele gezondheid van jongeren, nu en later. Gemeenten kunnen daarnaast op dit onderwerp inspelen met onderstaande activiteiten:

- Implementeer de **"Ben Je Oké?"** campagne van Rutgers om seksuele intimidatie op straat en in het uitgaansleven te verminderen.
- **Doe een consultatie met jongeren** om onveilige plekken in de gemeente te identificeren en passende oplossingen in kaart te brengen.
- Ga de dialoog aan met scholen en **stimuleer scholen om goede seksuele vorming te geven**, met aandacht voor seksuele en genderdiversiteit.
- **Geef meer aandacht** voor seksuele vorming en seksuele gezondheid binnen de jeugdzorg, in het gemeentelijk sportbeleid en jongerenwerk.
- Zorg voor goede **coördinatie en verankering van beleid en budget** voor de preventie van seksueel geweld.
- **Zorg voor deskundigheidsbevordering van professionals die werken met jongeren** op het gebied van seksuele ontwikkeling en vorming.

Behoefte aan ondersteuning hierbij? GGD regio Utrecht gaat graag in gesprek met ouders/het onderwijs/kinderopvangcentra/je organisatie/gemeenten om samen na te gaan hoe hiermee het best aan de slag te gaan. Voor jongeren zijn er chatmogelijkheden van jouwggd.nl of sense.info, achter de chat zitten onze GGD-medewerkers.

"Leren over consent en respect, al op de basisschool. Zelfs daar heb ik namelijk ook grensoverschrijdend gedrag gezien met opmerkingen, banglijsten en grappen. Dit kan zo niet langer en scholen moeten hier veel harder hun best voor doen. - vrouw"

Voor meer informatie over dit onderzoek kunt u contact opnemen met Fenne Folkersma of Iris de Putter onderzoekers publieke gezondheid. ffolkersma@ggdru.nl, ideputter@ggdru.nl, 030-6086086.

Meer informatie over het inwonerspanel van de GGD regio Utrecht is te vinden op www.panelggdru.nl.

Centrum voor Seksueel Geweld (CSG, 2022). Factsheet Seksueel Geweld in Nederland bij jongens en mannen [Flyer CSG Factsheet, seksueel geweld in Nederland bij jongens en mannen](#).

Eenvandaag (2022). Onderzoek Seksueel grensoverschrijdend gedrag. Geraadpleegd op 14 maart 2022, via [eenvandaag](https://eenvandaag.nl).

GGD regio Utrecht T 030 608 60 86
Postbus 51 E info@ggdru.nl
3700 AB Zeist I www.ggdru.nl

© GGD regio Utrecht
Augustus 2022

